

SØNDAG

* I FOKUS

ÅSTEDET: Klokken er 04.50 om morgenen 28. juni – tolv timer etter at den voldsomme veibombe-eksplosjonen drepte de fire norske soldatene – tar en kollega dette bildet av krateret på åstedet.

GODT MOTTATT: Christian Lian sammen med to afghanske menn i Qeysar i mai.

NÆRE PÅ: Tre hjelmer og et våpen med kulehull etter kampene 2. mai.

SKADET: Simen Tokle (til venstre) reddet trolig livet til minst en av medsoldatene da han drev livreddende førstehjelp under de voldsomme kampene 2. mai. Her har en skadet Christian Lian (til høyre) og resten av laget søkt tilflukt mens de venter på evakuering.

Trond snudde seg mot landsbylederen, tok ham i hånden og sa: «Vi er ikke her for å drepe noen. Vi er her for å hjelpe dere.» Det er det siste jeg hørte ham si.

MEYMANEH/BERGEN (VG) Gradestokken kryper opp mot 40 grader i den stikkende ettermiddagssolen ved Almar. Den norske offiseren Tom tørker svetten av pannen.

Idet han når toppen av høydedraget, får han oversikt over den smale grusveien han selv kjørte bare minutter tidligere.

Synet er grusomt. Det som en gang var en svy tonn tung Iveco LMV feltvogn er delt i to. Den voldsomme eksplosjonen har slynget delene 40 meter fra hverandre.

Blant vrakrestene på bakken ligger to livløse kroppor. To andre sitter fastklemt i den fremre delen av vraket.

Kaptein Kalen Smith (26) fra US Army hvier etter pusten mens han kommer løpende opp bakken til den norske offiseren.

– Hva er det som har skjedd?
– Det er en IED.
– Gikk den av? Er det noen som er skadet?
– Ja, svarer Tom rollg.
– Vi har fire «KIA».

TAP: Mindre enn to måneder har gått siden den voldsomme veibomben tok livet av fire av Toms nærmeste kolleger. Drapene på Christian Lian (31), Simen Tokle (24), Andreas Eldjarn (21) og Trond Bolle (41) gjør at ni norske soldater er KIA – Killed in Action – i Afghanistan.

Nå sitter Tom, en svært erfarne jeger-soldat i 30-årene, i en sofa i marinenes hovedbase på Haakonsværn i Bergen. Det er

første dag på jobb etter at han kom hjem fra Afghanistan.
– Når noe slik skjer, går hjernen automatisk rett i jobb-fokus. Du skyver liksom bort det mellommenneskelige, og fokuserer på jobbdelen. Det høres kanskje litt rart ut. Men det er dette vi har trent på. Du hører ofte friidrettsutøvere eller skihoppere fortelle klisjeen om at de bare fokuserer på arbeidsoppgavene. Det er egentlig en ganske god klisje, sier han.

ERFARNE: 16. mars lander Tom, Christian, Simen og resten av soldatene i Military Observation Team (MOT) Navy i Afghanistan. Alle sammen er erfarne soldater fra Kystjegerkommandoen. I tillegg er de forsterket med et såkalt JTAC-lag – soldater som er spesialtrenet til å lede ild fra bombefly.

– Det var en veldig erfarne gjeng, vi hadde øvd og trent mye sammen og flere hadde vært ute tidligere. Det var veldig god stemning fra første dag, sier Tom.

MOT Navy hadde ansvaret for Qeysar og Ghowrmach, et av de tøffeste områdene i Nord-Afghanistan. Den første måneden er skuddvekslingen mange. Og intensiv. Det er en situasjon som var helt utenkelig for norske soldater i de samme områdene for bare få år siden.
– De fleste vi slås mot er ikke religiøst motiverte opprørere. For de fleste er dette en slags jobb. Opprørere kommer til landsbyen, går fra hus til hus og tilbyr en motorsykkel, noen dollar og en kalasjnikov. Og

MØTER LOKALBEFOLKNINGEN: Bare timer før han ble drept, møter Trond Bolle og resten av hovedoppgavene våre. Vi jobber for og med befolkningen, sier en av soldatene til VG.

MOT-laget lokale landsbyledere i den lille byen Ghalbala. – Slike møter er en av Alle foto: KJK/PRT MEYMANEH

ikke minst lover de sikkerhet for familiene til de som vil være med å slåss, forklarer Tom.

KAMPER: 2. mai ruller det norske MOT-laget sørover fra feltbasen i Ghowrmach. Etter å ha gjennomført patruljer med afghansk politi, setter de kursen nedover Tutak-dalen.

Da smeller det. Byge etter byge av skuddsalver slår inn mot kjøretøyene. Det utvikler seg til en nærkamp med rundt 50 opprørere, som er en av de mest intense norske soldater har vært involvert i under hele den snart ni år gamle Afghanistan-krigen.

– Soldatene klarte på en eller annen

uavviklig måte å fortsette og gjøre jobben sin. De kriget til de fysisk ikke klarte mer, sier Tom.

To av soldatene blir alvorlig skadet, og evakueres med helikopter. Sju andre blir lettere skadet. En av dem er Christian Lian. Simen Tokle, som er lagets sanitetsmann, medic, jobber på sprenng med å stoppe blødninger og forbinde sår.

– **Å bli skutt etter på ti meters hold det... det er noe ganske få har opplevd. Og det er ganske vanskelig å fortelle noen med ord om hvordan det føles, og hva som skjer, sier Tom.**

ERSTATTE: Uken etter de voldsomme kampene i Tutak, drar MOT-laget på ferie

til Norge. Flere av soldatene er så hardt skadet at de ikke kan dra tilbake til Afghanistan.

To av de som drar til Afghanistan for å erstatte skadede kolleger, er Trond Bolle og Andreas Eldjarn.

– Det er en sterk beslutning å si ja til å reise til Afghanistan på så kort varsel for å erstatte skadede kamerater. Det vitner om en enorm lojalitet, sier Tom.

Da de lander i Afghanistan, får laget beskjed om at de må bytte operasjonsområde. Stadig flere amerikanske styrker flyttes til Faryab-provinsen, og de har fått ansvaret for områdene rundt Ghowrmach. Toms MOT-lag har fått ansvaret for Almar, litt lenger nord.

Med den svært erfarne marinejegeren Trond Bolle som sin nye nestkommanderende, går han i gang med planleggingen av det første oppdraget.

– Vi slo litt på stortrommen, og fikk i gang et stormøte med distrikts guvernøren, landsbyhøvdinger, USAID, en amerikansk landbruksrådgiver, og flere andre, sier Tom.

Oppdraget i Almar setter fart i motivasjonen hos de norske soldatene.

– Det viktigste for oss er å få til en utvikling sammen med lokalbefolkningen og de lokale myndighetene. Det løser vi ikke ved å skyte folk. Det er ikke derfor vi er i Afghanistan, sier han.

HJELPER POLITIET: En av hovedoppgavene til soldatene på MOT-lagene er å jobbe sammen med afghansk politi i distriktene. Her behandler Simen Tokle en skadet afghansk politimann.

FAKTA

Norges bidrag i Afghanistan
● Norge har siden 2002 brukt rundt 7,6 milliarder kroner på å støtte opp under president Hamid Karzais regime i Afghanistan.

● Norge bidrar i dag med om lag 500 soldater til den NATO-ledelede ISAF-styrken i landet.

● De norske soldatene jenes-tegior i all hovedsak i Mazar-e-Sharif i Balkh-provinsen og i Meymaneh i Faryab-provinsen nord i landet.

● Det militære bidraget hadde ved utgangen av 2009 kostet rundt 4,4 milliarder kroner, og i 2010 vil prislappen på Norges militære innsats passere 1 milliard kroner.

● Norges sivile bistand og nødhjelp var i samme periode på rundt 3,2 milliarder kroner, og bidraget for 2010 er på omkring 750 millioner kroner. Hovedinnsatsområdene er utdanning, godt styresett og landsbygdiutvikling. Kilder: KJK/NTB

merkes også i Faryab. Bare den siste uken for skuddvekslingene i Tutak, uskadegjorde MOT-laget syv veibomber. Afghanske sikkerhetsstyrker i det samme området var ikke like heldige. De ble rammet av fire veibombangrep. Fem soldater ble drept, like mange alvorlig såret.
– Det er det som er så skummelt med IED-er. Blir vi skutt er så skummelt med IED-er. Blir vi på en IED, er det ikke så mye til å gjøre, sier Smith.

På veien mot Almar blir den norsk-amerikanske kolonnen stadig større. Personell fra hjelpeorganisasjonen US Aid er med. Det samme er helsesjefen i Faryab. I Almar stopper kolonnen for å ta